Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: smikbr.ru/zaman

ЗАМАН

Орта кюн, абустолну ал айы (ноябрь), 16, 2023 жыл

№ 137 (21338)

ВРЕМЯ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Кенгеш

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков 2024 жылда тамамланыргъа керекли борчланы эм болжалгъа салмай этиллик соруулары юсюнден жыйылыу бардыргъанды. Ары республиканы правительствосуну келечилери эм муниципалитетлени администрацияларыны таматалары къатышхандыла. Аны юсюнден республиканы оноучусуну пресс-службасы билдиреди.

Алыкъа тамамланыллыкъ ишле кёндюле

Жыйылыуну ача, Казбек Коков былай айтханды: «Бек баш борчларыбыздан бири – быйылгы жылда битеу белгиленнген объектлени заманында эм тынгылы ишлет битдиррге. Андан сора да, 2024 жылда къауум къурулушну бошаргъа керекбиз. От тизмени дагъыда социал магъаналары болгъан объектле бла толтурургъа боллукъбуз, сёзсюз, ана инсанланы жашауларын игилендиррге себеплик этерикдиле. Аладан бир къауум районлагъа айланнган кезиуледе инсанланы тилеклерине кёре къуралгъандыла. Бюджетни проекти биринчи окъулуун ётгенди, анда боллукъ тюрлениуле белгиленнгендиле, федерал бюджетни экинчи окъулуунда къараллыкъдыла. Анда иги жанына тюрлениуле бардыла, ол себепден биз 2024 жылда къараллыкъ соруланы барысын да тынгылы сюзергге керекбиз».

Жыйылыуда доклад бла КъМР-ни Правительствосуну Председатели Мусуканы Алий сёлешгенди. Ол кенгеше къатышханлы быйылгы жылны тогъуз айыны кёрюмдюлери бла шагъырейлендиргенди. Алагъа кёре ол белгиленнген кезиуде кёрюмдюле былай болгъандыла: промышленностьда – 102,5 процент, эл мюлкде – 109,9 процент, къурулушда – 109,8 процент, сатыу-алыуда – 109,2 процент, халкны жумушларын тамамлауда – 114,2 процент, иш хакъны тёлеуде – 106,2 процент, хакъны бек аз ёлчемин тергегенде – 112,7 процент, ол, орта эсеп бла айтханда, январь-август айлада 38153,2 сом болгъанды. Январь-октябрь айлада республиканы бюджет 111 процентге толтурулгъанды, налогла жыйыу 140 процентге, инсанланы иш хакъларындан тыйылгъан налог 113 процентге жетгенди, битеулю хайырдан жыйылыучу налог да 112 процент болгъанды эм биргиулени ырысхыларына салныучу налог 110 процентни тутады.

Жыйылыуда кётюрюлген соруулагъа кёре тийишли буйрукъла да берилгендиле, деп айтылады билдириуде.

Байламлыкъла

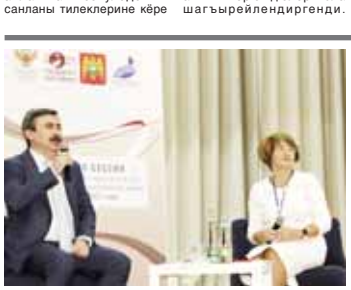

Нальчикге Башкъортостан Республиканы М.Акмулла атлы педагогика къырал университетини келечилери келип турадыла. Ала шахарны эмда республиканы башха районларыны бла эллерини билим берген учреждениялары бла барып, алада ишни барыу бла шагъырейленеди, кеслерини профессионал усталыкъларындан бизни жерлешлерибизге юлюш этеди.

Магъаналы соруулары сюзгендиле, бир оноугъа келгендиле

Аланы къатышыулары бла Нальчикде Сабий эмда жаш тёлюню чыгъармачылыкъ юйюнде бардырылгъан сессияда уя илму-педагогика кадрланы бир билим бериу амалгъа кёчюрюуню юсюнден сёз баргъанды. Ары республиканы школлары директорлары, аланы орунбасарлары, устазла да чакъырылгъандыла.

Жыйылыуну КъМР-ни Жарыкъландырыу эмда илму министерстволу къурагъанды, спикерле уя Башкъортостанны къырал педагогика университетинде ишлеген преподавательледиле. Аны ачылыуунда сёлеше, КъМР-ни жарыкъландырыу эмда илму министри Анзор Езаов битеу къыралда да бирча билим бериу амалгъа кёчюу РФ-ни жарыкъландырыу эмда илму министри Сергей Кравцовну башламчылыгъы бла кийиригенин эсгертгенди. «Аны бла байламлы сентябрь айда мен, орунбасарым да Башкъортостан Республикагъа барып, аны педагогика университетинде ишлегенле бла тюбешгенбиз, талай келишимге да кол салгъанбыз. Аланы чеклеринде бу кюнледе республикагъа Башкъортостандан кёп адам келгенди. Ала мында бир ненча кюн туруп ишлерикдиле. Биз бир бирибиз бла бютюн жууукъ шагъырейленирге, бир бирге алчы сынауларыбыздан юлюш этерге да онг табарыкъбыз»,- деп чертгенди.

Министр къонакълагъа заман табып келгенлери ючюн жюрек ыразылыгъын билдиргенди. М.Акмулла атлы къырал университети ректороуна, педагог коллективине да энчи ыспас этгенди.

Андан сора залда олтургъанланы аллында Башкъортостанда къырал педагогика университетни кошакъ билим бериу жаны бла институтуну директору, педагогика илмуланы кандидаты Гузель Калимуллина сёлешгенди. Ол башчылыкъ этген институтну ишини юсюнден тынгылы айтханды эмда алада да, биздеча, билим бериу системаны айныгыу эмда ёсюп келген тёлюню бютюн акъыллы, билимли этиу жаны бла кёп сейирлик проектлери болгъанларын да билдиргенди.

Ызы бла институтну директору Башкъортостан Республикада профессионал педагогла жетишмегенлери бла байламлы къаллай чырмауугъа тюбегенлерини юсюнден юлгюле келтирип айтханды.

Кенгешде башхала да сёлешип, жангы амалны юсюнден кеслерини оюмларын айтханды.

Сессия эки кюнню бардъанды. Биринчи кюн юч майданда башчылыкъ этген командалагъа эмда педагогла мастер-классла къуралгъандыла, школгъа дери билим берген учреждениялада ишлеген юйретиучюле бла ушакъла бардырылгъандыла, школчуланы ата-аналары бла практикалы тренингле ётгенди.

Экинчи кюн къонакъла Нальчикде, республиканы районларында, эллеринде болгъан мектеплени, школгъа дери билим берген учрежденияланы директорлары, устазлары, таматалары бла да тюбешгендиле, сынауларын айтханды, мында окъуу юйледе ишлегенлени амалларына да эс бургъандыла.

Ахырында КъМР-ни жарыкъландырыу эм илму министри Анзор Езаов сёлешгенди. Республикагъа келген къонакъла кёп школлада, сабий саддага болуп, болумну кеси кёзлери бла кёргенлерин эмда алада билим бериу амалла тынгылы да, тап да къуралгъанларын чертгенлерин айтханды. Къонакъла уя жууукъ заманда бизни студентлерибизни алада сакълаучаланлары билдиргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Жангылыкъла

Сабийликлери уруш кезиуге тюшгенлеге

Урунууну ветеранларын КъМР-ни Сатыу-алыу - Промышленность палатасында «Урушну сабийлери» организацияны майдаллары бла саугъалагъандыла. Бу къуучлы ишге организацияны башчысы Улбашланы Светлана, палатаны таматасы Хасан Гукетлов эм башхала къатышхандыла.

Майдалла бла Хачим Назранов бла аны юйдегиси Надежда Киримовна, Татьяна Мульганова эм Курбан-Магомет Гусейнов саугъаланнгандыла. Ветеранла ол кюйсюз кезиуле эслеринде не бла къалгъанына юсюнден хапарлагъандыла, келир тёлюлеге насийхат сёзлерин да туура этгендиле.

Жыйылыуда урушну сабийлерини юсюнден Законну къабыл этерге кереклисин да белгилегендиле. Жаланда Нальчикде ол даражагъа тийишли болгъан он мингден артыкъ адам жашайды. «Уруш бошалгъанлы бери 78 жыл озгъанды, аны сау къалгъан жигитлерини саны уя аздан-аз бола барады. Алай сабийликлери ол кезиулеге тюшгенле уя бардыла. Алагъа зс бурургъа, себеплик этерге тийишлиди», - дегенди Улбашланы Светлана. Хасан Гукетлов да алагъа саулукъ, узакъ ёмюр тежегенди.

Къоркъуусузлукъну мадарлары

Республиканы тийресинде социал магъаналы объектлени, халкъ аслам жыйылгъан жерлени, школланы, сабий садланы, административ мекямланы эмда сатыу-алыу араланы къатларына видеокъарау системаланы орнатыу иш андан ары барады. Кёп болмай «Къоркъуусузлу республика» системагъа энтта да онюч камера къошулгъанды. Ала Нальчикде 33-чю номерли мектепге эмда аны къатларында кече, кюн да ишлейдие, деп билдиргендие КъМР-ни Транспорт эмда жол мюлк министерстволсунда.

Ток бла жалчытыу игиленирикди

«Каббалкэнерго» компанияны специалистлери «Водозабор» подстанцияда жангыртыу ишле бардыргъандыла. Энергетикле бу объектде 110-/6 кВ кючлю трансформаторну шёндюгю тюрлюсюне алышхандыла. Энди ол алгъынча 6 угъай, 10 МВа ток жибераллыкъды.

Бу подстанция электрокючню Нальчикни суу бла жалчытхан объектине жибереди. Чегем районда талай предприятияланы иши да анга кёре болады. «Эски оборудованияны орунуна жангысын, андан бютюнда кючлюсюн орнатханыбыз ючюн хайырланыучуланы ток бла жалчытыу ышаннгылы боллукъду», - дегенди «Каббалкэнергону» башчысы Муртаз Каров.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Жыйылыу

Къудуретни къайгъысын кёрюп

Кёп болмай Къабарты-Малкъар къырал университети Элбрусда билим бериу-илму арасында къудуретни тазалай сакълаугъа жораланнган ючкюнлюк жыйылыу бардырылгъанды. Анга Россейни отуз беш регионундан жюз бла жыйырма волонтёр къатышхандыла. Ачылыууна чакъырылгъан сыйлы къонакъланы араларында КъМР-ни табийгъат байлыкъла эмда экология министри Шауаланы Илияс, жаш тёлюню ишлери жаны бла министр Азамат Люев да болгъандыла.

- Быллай жыйылыу Элбрусда алтынчы кере ётеди. Аны волонтёрла кеслерича жаш адамлагъа къурайдыла. Мында жашауну уллу жолунда энди атлам эте тебиргенлей кёп жангычылыкъла билаллыкъдыла. Экология жаны бла эм иги эльберле жарашдыргъанлагъа уя башламчылыкъларын бардырыргъа болушлукъ тапдырыллыкъды, - деп билдиргенди «Экосистема» битеуроссей бириги-ню таматаларындан бири Андрей Руднев.

- Бу жол Россейни регионларындан табийгъатха уллу кёллю болмагъан иги кесек адам келгенди. Аны баш сылтауларындан бири бюгюнлюкде тёгергибизде къудуретни болуму жамауатны жарсытханлай къылады. Быллай тюбешиуле уя адамланы билимлерин эм сынамларын да кючлерге болушадыла. Ол себепден, бирси заманладача, жаш къаум анга тири къатышханды эм жангы проектлери бла да къуудырыгъанды, - дегенди жыйылыуну къурагъанладан бири Аскер Шибзухов.

Эл мюлк

Урлукъ себедиле

Къабарты-Малкъарны районларында агропромышленный комплекс бла байламлы управлениялырындан билдиргенлерича, бюгюнлюкде кюзлюклени 65 минг гектарына неда 90 процентине урлукъ себип бошагъандыла. Андан будайгъа – 47,3, арпагъа – 11,2, рапсха - 5,1 эм мал ашха 0,5 минг гектар жетеди.

Мюлклени барысында да кесибизни Гостха келишген урлугъун хайырланадыла. Жерни кючлерча минерал семиртгичле да салынмай къалмайдыла. Жаныуарладан бла аурулладан къоруларча мадар да этиледи.

Терек бахчалагъа къошула барады

Къабарты-Малкъар терек бахчаларыны саны бла къыралны беш алчы регионуну тизмесине киреди. Аны бла бирге бёлюм дайым айныйы барады. Жыл сайын республикада терк айныгъан терекле 1,5 минг гектарда орнатыладыла. Алай бла бюгюнлюкде терек бахчала 26,7 минг гектарны тутадыла. Андан 21,9 мингинде терк айныгъан терекле ёседиле.

Мюлклени санына къошула баргъаны бла аланы керекли затла бла жалчытыргъа тюшеди. Бусагъатда къыралда экономика жаны бла къыйын кезиуде, импортха чек салынганда, предприятияларбыз керек затланы кеслери чыгъарадыла.

Терекчиклени ёсдюрюу бла да сертификатлары болгъан онбеш питомник кюрешеди. Бу жаны бла жетишимле къуудырадыла, сёз ючюн, быйыл 150 гектар тенгли бирде жангы питомник салынгъанды.

Саулай алып айтханда, жылгъа жемиш терекледен – кёбюсюнде алмадан бла кертмеден – 2,8 миллион чакълысы сатылады. Аны бла аграрчыланы излемлери артыгъы бла толтурулады. Ол санда миллион чакълысы тыш регионлагъа сатылады.

Терекчикле жангы технологиялагъа кёре ёсдюрюлген, шагъатлыкъ къагъытлары болгъанладыла. Ол себепден качестволары бла тыш къыралланыкъыгъа оздурмайдыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Закон

Тыш къыраллы паспортну багъасы кётюрюллюкдю

Къырал Дума экинчи окъулуда къабыл этген законну проектине тийишлиликде тыш къыраллы паспортну жангы тюрлюсюню багъасы 20 процентге кётюрюлюкдю. Алай бла шёндю аны жарашдырыр ючюн 5 минг сом пошлина тёлерге керек эсе, талай замандан багъасы 6 минг сом боллукъду, деп билдиргенди Къабарты-Малкъарда МФЦ-дан.

Аны бла бирге 14 жыллары толмагъанлагъа да багъаракъ боллукъду паспорт: аны пошлинасы 2500 сомдан 3000 сомгъа жетерикди.

Талай тюрлениуле тыш къыралладан келип, Россейде жашагъан инсанла бла байламлыдыла. Сёз ючюн, алагъа бизде туризмге берилген эркинлик къагъытны пошлинасы 5 минген 6 мингге кётюрюллюкдю. Мында жашагъан жеринде регистрацияны этерча 420 сом тёлерге тюшерикди, 350 сомну орунына. Болжал халда мында турургъа эркинликни багъасы 1600 сомдан 1920 сомгъа кётюрюллюкдю. Тыш къыралланы инсанларын Россейге чакъырыргъа эркинлик берген къагъыт а 960 сом турлукъду. Андан бери ишлерге келген хар инсан ючюн 10 угъай, 12 минг сом тёлерге керек боллукъду. Бу тюрлениуле келир жылда биринчи июльда кюч алыллыкъдыла.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Хазырланыу

Къар къачан жауарыкъды?

Къыш кезиуде лыжала бла учуну сайлагъанланы саны Россейни тийресинде солуу жерледе 15 процентге кёп боллукъду, деп таукел айтадыла Тау-лыжа комплекслени ассоциациясында. Спортну уп тюрлюсюн сюйгенлени къыралыбызны 68 регионунда 400 чакълы бир курорт бла база аладыла. Ол тизме кенгере барады. Барысы да къар жауарын сакълайдыла.

Тёреде болгъаныча, Шимал Кавказда лыжала учарча кезиуню къыралны бек биийкде орналгъан «Элбрус» курорт ачады. Къабарты-Малкъарда алыкъа къар жаумагъанды, алай эсе уя, «Элбрусну татыуу» деген аш-азыкъ эмда маданият фестивальгъа къатышырга боллукъду. Анда миллет ашарыкъланы татыуларын кёрюрге, аны къой, ала къалай жарашдырылгъанларын да билиргге онг барды.

Лыжала бла учарча кезиуге юч канат жол эмда лыжа ызланы 17 километри хазыр этилгенди. «Дагъыда битеу да алты километрни тутхан сегиз ызны жарашдырыргъа эмда эки канат жолну ишлетирге мурат этебиз", – деп билдиргендиле Кавказ.РФ бириги-ню пресс-службасындан.

Андан сора да, къыш кезиуге лыжалада учаргъа эмда кёрюнгенге башлагъанлагъа бла сабийлеге деп энчи трассала жарашдырылгъандыла.

Жазылыу-2024

Хар номерин, тап жыйыщдырып, сакълайма

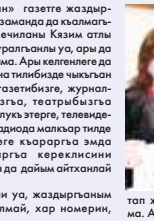

«Заман» газетге жаздырмай бир заманда да къалмагъанма. Мечиланы Къзим атлы фонд къуралгъанлы уа, ары да жаздырама. Ары келгенлеге да айтып, ана тилибизде чыкъан жангыз газетибизге, журналларыбызгъа, театрыбызгъа тутхунлукъ этергге, телевидениядa, радиода малкъар тилде бериулеге къарагъа эмда тынгыларгъа кереклисини юсюнден да дайым айтханлай турама.

Газетни уа, жаздырганым бла къалмай, хар номерин, тап жыйыщдырып, сакълайма. Анда кесиме жараулу кёп зат табама. Телевидениядa ишлегеним себепли, тутхан жумушумда да газет манга жарайды, себеплик этгенлей турады. Хар эртген сайын, ишге келгенимлей, биринчи болуп газетни алама. Бащдан акъ къарал чыгъама, сейир кёрюнген материалланы окъуйма. «Заман» мени жашау эмда иш нёгеримди десем, ётюрюк болмаз.

АППАЙЛАНЫ Лариса, журналист.

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ – П 5893

Жандауурлукъ

«РусГидро» компанияны Къабарты-Малкъарда бёлюмюню келечилери Нальчикде сокъурланы библиотекасыны гитче окъуучуларына китап саугъала бергендиле.

Китапхананы байыкъландыргъандыла

2 бет

Дата

Бу кюнледе кеслерини профессионал байрамларын полицияны участка уполномоченныйлери белгилейдиле. Ала халкъгъа бек жуукъдула, хар орамда, юйде, фатарда ким жашагъаныын, не бла кюрешгенин биледиле дерчады.

«Ишни эбин билсенг, салыннган борчла тыйгыычсыз толтуруладыла»

3 бет

Акъ халатлыла

Таулу къызла бла жашла, сюйген усталыкъларын алып, жашауда жерлерин табаргъа итинип, умутларына жетгенлерин кёрсенг, кёлюнг кётюрюледи, къуунаса. Хосаланы Александрны къызы Марина аллайладан бириди.

«Ариу сёзюн эшитсем, ауругъаным селейди»

4 бет

Тынгылылыкъ

Хунерли оноучу, сынаулу насийхатчы

Автомобиль транспорт адам улуну жашауунда уллу магъананы тутады, бютюнда адамланы ташыучу улоу. Ол кьаллай бир тап ишлее, адамланы жумушларын тыйгычысы тамамласа, аллай бир ыразылыкъ аладыла жамауатдан транспортда ишлегенле.

Бюгюнлюкде не узакъ тау элге да жюрюйдюле автобусла бла микроавтобусла. Магъаданчыланы шахары Тырныауузда, Элбрус районну эллеринде да чырмаусуз бардырылады ол жумуш. Анда автотранспорт, жамауат транспорт ишге уллу кьыйын салгъанладан бири Темукъуланы Салихни жашы Абдул-Хакимди. Халкъыбызда сыйы жюрюген таматаны юсюнден бизге штатда болмагъан корреспондентибиз Мызыланы Мухажир жазгъанды.

Темукъу улу Кьыргъыз Республиканы Ош областыны Наукат элинде туугъанды.1958 жылда аланы юйюрлери журтубузгъа кьайтып, Лашкута элде орналады. Абдул-Хаким Лашкутаны орта билим берген школуна жюрюп тебирейди. Юйюрде уа дагъыда беш сабий тууадыла. Аталары Салих колхозда шофёр болуп тохташады. Колхоз ишге тири кьатышады, жанны кьуралгъан колхозну аякъ юсюне салыуда аны кёп кьыйыны барды. Кёп эчлиере эс тапдыргъанды, жумушларына жарагъанды, ыразылыкъ да алгъанды аладан.

Баям атасындан кёрюп сайлайды Абдул-Хаким да автомобиль бла байламлы ишни. Жаш юй жумушлада болушханды, малгъа къарагъанды, отун жаргъанды, бичен этгенди. Кесинден гитче эгечлерине бла къарындашларына кёз-кьулакъ болгъанды, анасы Лейляны ауурлугъун женгиллетгенди. Жууаплылыкъгъа, этген ишин ахырына жетдирирге да ол заманда юйренгенди биогюнгню жигитим.

1971 жылда школну бошагъандан сора ол заманын бошуна жибермей, аскерге чакъырылгъынчы, Терс-Кьолда СУ-9 ишге киргенди. Минги тауну этегинде орналгъан объектлени кьурулуу ишлерине кьатышханды. Аскер борчун толтуруп кьайтхандан сора, Тырныауузну автотранспорт предприятиясына ишге тохтагъанды. Анда Темукъу улу автослесарь, водитель, бузулгъан машиналаны ишлеучю сменены мастери, жолда жюрюню кьоркъуусулугъуну инженери, директорну машиналаны хайырланыу жаны бла орунбасары болуп да урунгъанды. Битеу бу затла анга экономика жаны бла бийик билим алыргъа чырмаулукъ этмегендиле.

Абдул-Хаким Салихович «Пассажир автотранспортну эльбрус биригиую» МУП-ну генеральный директоруну къуллугъунда 25 жыл ишлегенди. Ол Тырныауз шахарны, Эльбрус районну жер-жерли эм Къабарты-Малкъарны Парламентини депутатына эки кере айырылгъанды. Ол заманны ичинде кёп тюрлю грамоталагъа эм сыйлы саугъалагъа тийишли болгъанды. Аланы арасында «Россей Федерацияны Автомобиль транспортуну отличниги» дегени да барды.

2014 жылда Сочи шахарда Кьыш Олимпиада оюнла бардырылгъанда, Абдул-Хакимни ары энчи транспортну дирекциясына ишлерге чакъыргъан эдиле. Аллай жумушха кьатышыргъа онг адамны жашауунда бир кере берилгенин ангылап, ол кеси кьолунда ишлеген водитель жашланы да элтип баргъан эди Сочиге. Анда Олимпиадагъа келгенлени транспорт бла жалчытыу жумушун тамам толтуруп, Ыспас кьагъытха тийишли болгъанды.

Бусагъатда алгъан сынамын, ишни кьалай бардырыргъа керекликсин жаш тёлюге юйретгенлей турады. Жамауат ишге тири кьатышады, школчула, жаш тёлю бла тюбешип, алагъа насийхат сёзлерин айтады. Жаш тёлю тюз жолда барыча юйретеди, республиканы Жамауат палатасыны келечисиди.

Ариу юйюр да ёсдюргенди. Алты сабийни атасыды,12 туудугъу да барды. Аланы ариу халда юйретеди, адетлерибизни, тёрелерибизни, тилибизни билирге себеплик этеди.

Саулукъ

Излемлеге келиширикди

Бу кюнледе «Саулукъ сакълау» миллет проектни чеклеринде бардырылгъан «Саулукъ сакълауну биринчи звеносун игилендириу» кьырал программмагъа кёре, Нальчикни 1-чи номерли шахар клиника больницасыны тийресинде бир жолгъа 750 адамгъа къараргъа жарагъан 1-чи номерли поликлиниканы кьурулуу барады. Саулай алып айтханда, аны участогуна 80 минг чакълы адам кирликди.

Мекямны уллулугъу он минг квадрат метге жетерикди. Ол «аялу технологияла» амал бла ишлерикди. Саулукъларында кемчиликлери болгъанла кьыйналмазча онгда къуралгъанлыкъдыла. Стационарны регистратура, терапевт, тиширеулагъа къарагъан бёлюмлери, терк болушлукъ тапдыргъан службасы, специалистле олтургъан, процедура, прививка, профосмотр, диспансеризация бардырыгъан отоулары, студентлени окъутхан класслары, кюндюзгю стационары, административ-мюлк бёлюмлери да ишлерикдиле. Аны бла бирге биогюнгню лабораторияда-диагностика мурдору, эндоскопияны эм медицина реабилитацияны бёлюмлери, амбулатор онкология болушлукъну арасы да кьураллыкъдыла.

Графикге кёре, объектни кьурулуу 2024 жылда бошаллыкъды.

Кьыйын операцияла этилгендиле

Быйыл Къабарты-Малкъарда 1300 чакълы рентгенэндоваскуляр операция этилгенди. Анга кёре, «Саулукъ сакълау» миллет проектни чеклеринде бардырылгъан «Жюрек эм кьан тамыр ауруулагъа кьажау туруу» программа регионнга белгиленген пландан артыгъы бла толтурулгъанын таукел айтырчады.

Саулай алып айтханда, кеслерине къаратханланы эм бакъдыргъанланы саны 1231 инсаннга жетгенди. Ол санда аланы аламысына коронароангиографияны эм стентирование этилгенди. Аладан 975-не Кардиодиспансерде къаралгъанды. Мында коронар эм онкология ауруулары болгъанлагъа болушургъа аламат онг барды. Дагъыда 256-сы Кьан тамырлагъа багъан регион арада жатхандыла. Мында аякъдан башлап мыйыны тамырларына дери операция этиледи.

Эсге сала айтсакъ, эндоваскуляр хирургия – бийик технологиялыгъа саналады. Аны магъанасы – адамгъа азыракъ заран жетдиригди. Бек ауругъанлагъа эм жашха, къартха да жарагъаны уа бютюн магъаналыды.

Медиклеге керекли улоу

Къабарты-Малкъарда «Саулукъ сакълау» миллет проектни чеклеринде бардырылгъан «Саулукъ сакълауну биринчи звеносун игилендириу» программагъа кёре, 2019 жылдан бери медицина учреждениялагъа 60 женгил машина берилгенди.

Жангы техника сурамгъа кёре, Нальчикни поликлиникаларына эм районлада амбулаториялагъа юлешиннгенди. Ала санитар транспортча хайырланыладыла. Врачла бла фельдшерле саусузланы юйлерине жюрюютюрге, узакъ элледе жашагъанланы анализлерин район аралы больницагъа тапдырыргъа эм дарманла бла жалчытыргъа болушадыла.

Планнга кёре, эки жылны ичинде энтта да 34 автомобиль алынырыкъды.

Ауруудан сакъланыугъа – аслам зс

Къабарты-Малкъарда «Саулукъ сакълау» миллет проектге кёре, медицина учреждениялагъа жериндген тепдирирге жарагъан, ПАЗ машиналаны мурдорунда жараштырылгъан жети флюорограф берилгенди.

Жангы оборудование бла Нальчикни туберкулёз диспансери, кёп профильли больницасы, Черек, Прохладна, Бахсан, Терк эм Чегем районланы ара стационарлары жалчытылыннгандыла.

Аны хайыры бла ёпкеледе, кьыйын жюрек ауруулану заманында тинтирге, профилактика бардырыргъа эм диспансеризацияны ётдюрюрге да жарарыкъды.

Жангы оборудование суратха тынгылы тюшюреди эм рентген жаны бла да азыракъ заран салады.

Тап халгъа келтириу

Нальчикни 1-чи номерли клиника больницасында орналгъан Республикалы эндокринология араны жангыртыугъа 74,6 миллион сом бёлюнюрюкдю.

Тынгылы ремонт ишлени кезиуюнде, медицина оборудованиясы да игилендирилликди. Ол санда офтальмология кабинетде диабет бла байламлы ретинопатиялары бла байланлагъа операция этерча, табанлары жарылгъанлагъа багъарча онгла къураллыкъдыла эм диабетни амбулатор школу да ишлерикди.

Андан сора да, жылны ахырына дери районла аралы больницала диабетиклеге керекли энчи оборудование бла жалчытылынырыкъдыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулемен хазырлагъанды.

Жандаууурлукъ

Китапхананы байыкъландыргъандыла

«РусГидро» компанияны Къабарты-Малкъарда бёлюмюню келечилери Нальчикде сокъурланы библиотекасыны гитче окъуучуларына китап саугъала бергендиле. Энчи жарашдырылгъан затланы ала Халаллыкъны халкъла аралы кюнюне атап, «Саугъагъа - китап» деген жандаууурлукъ акциялары чеклеринде алып баргъандыла.

Аланы бла бу библиотеканы хазнасы «Къыралладa эмда континентледе жолоучулукъ» деген китапла бла толуракъ болгъанды. Ала уа гитче окъуучуланы жер башында жашагъан миллетлени маданият байлыкълары бла шагъырейлендирликдиле. «Россейни халкъларыны жомакълары» да алагъа бек сейирли боллукъдула.

Саугъаланы ичлеринде «Тамашалы карандаш» деген электрон устройстволары барды. Аны китапны бетлеринде болгъан энчи затлагъа тийдирсе, ол музыка согъуп башларыкъды неда сейирли хапарла айтырыкъды. Китапланы бетлеринде ишленген суратла да бек шатыкдыла, тюрсюнлюдюле, бир-бир затларын къол бла тийип сезерге да боллукъду. Ала бары да кёзлери осал кёрген сабийлеге таплыкъгъа деп этилгенди.

«Биз, сабийле бла бирге бу тынгылы китапланы бек сюйюп хайырланырыкъбыз. Энчи сабий литература артыкъ алай кёп тюйюлдю. Аны себепли бу саугъаланы ала бек жаратырыкъларына мен ишекизме», – деп, библиотеканы башчысы Жанна Хамдохова энергетиклеге ыразылыгъын билдиргенди.

Гидроэнергетика компания, «Кёзлери осал кёрген сабийлеге тюрсюнлю китапла» деген жандаууурлукъ фонд бла бирге «Саугъагъа -китап» программаны бардырып башлагъанлы оналты жыл болады. Быйыл аны быллай акциялары 21 регионда ётгендиле. Сагъынылгъан китапла затыугъа тюшмейдиле, жаланда ма бу халда саугъагъа бериледи.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Билим

Усталыкъ бла шагъырейлениу

Къабарты-Малкъар къырал аграр университети ветеринария бёлюмюню бешинчи курсунда окъуй тургъан студент кьауум Нальчикде ветеринария арада болгъандыла. Вузда айтханларыча, ол учрежденияда аланы студентлерине дерс бардырыу тёрете айланнганды. Аны специалистлери билгенлерини юсюнден сюйюп хапарлайдыла алагъа, усталыкъны энчиликлерин да туура этедиле.

Шёндюгю экскурсияны кезиуюнде окъуучулагъа бу арада иш къалай къуралгъаныны юсюнден айтхандыла. Дагъыда бёлюмлерин, алада оборудованияны да кёргюзтгендиле.

Учрежденияны башчысы Анзор Долов студентлени «Меркурий» системаны иши бла шагъырейлендиргенди. Ол электрон сертификацияны тамамларгъа, къырал надзорну бардырыргъа, аш-азыкъла аны бла къоркъуусузлукъну жалчытыргъа себеплик этгенин билдиргенди. «Адамлагъа эмда жаныуарлагъа бирча къоркъуулу болгъан ауруулану жайлыууна чек салыуда диагностика бек магъаналы жумушладан бириди. Ветеринар лабораторияны иши рынокга тапсыз продукция тюшмезча, аны бла аллай ауруула да жайылмазча этергеди», - degенди ол.

Студентле анда болгъан кезиуде жангы билим, сынам да алгъандыла. Ала ветеринар специалистле жаныуарлагъа къалай къарагъанларын, бакъгъанларын, тинтиуле бардыргъанларын кёргендиле, бир-бир жумушлагъа кеслери да сюйюп къатышхандыла, деп билдиргендиле КъМР-ни Ветеринария управлениясындан.

Школчула алимледе къонакъда

Россейни илмула академиясыны Къабарты-Малкъарда илму арасында 12-17-жыллыкъ школчула бла тюбешиу болгъанды. «Биринчилени кьымылдауу» биригиу къурагъан «Алимледе къонакъда» деген битеуроссей проект «Россей Федерацияны инсанларын патриотлукъ жаны бла юйретиу» федерал программаны чеклеринде бардырылады. Ол кеси да «Билим бериу» миллет проектге киреди.

Бу башламчылыкъны баш магъанасы орта билим бериу учреждениялада окъугъанланы илму эмда технологияла бла шагъырейлендириудю, сора дагъыда аланы илму-техника жумушлагъа тартыныра этиудю, degенди Арада.

Проектни кезиуюнде жаш къонакълагъа илму араны кёрмючюн кёргюзтгендиле. Аны хайырындан сабийле инновациялы жангычылыкъла, илму ишле бла да шагъырейленнгендиле, алимле не бла кюрешгенлерин кёргендиле, хар неге да сейирлерин жашырын этмей къарагъандыла.

Тюбешиуню къурагъанла аны хайыры иги болгъанын чертип, быллай жумушла илму эмда инновацияла бёлюмлени айнытыугъа, патриотлукъ сезимлени кючлендирирге, бизни алимлерибизге ючюн ёхтемлик кьозгъаргъа себеплик этгенлерин белгиленгендиле. Школчула да кёргенлери эмда эшитгенлери бла ыразы болгъанларыны юсюнден айтхандыла.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Шимал Кавказ кюн сайын

Бир жолгъа эки саугъа

Режиссёр Игорь Копыловну Бесланда болгъан зорлукъну сынагъан сабийлени къадарларыны юслеринден хапарлагъан «Алтын доммакъ» деген фильми Москвада 7-чи халкъла аралы орус кинофестивальда эки саугъагъа тийишли болгъанды.

Фильмни алдыргъан «Тринке медиа» компаниядан ТАСС-ха билдиргенлерине кёре, ары дери да фильм бир жылны ичинде 15 саугъагъа тийишли болгъанды.

«Алтын доммакъ» деген фильм 2004 жылда Бесланда болгъан бушуулу ишлени сынагъан сабийле къалай ёсгенлерини, аланы шуёхлукъларыны да юсюнден хапарлагъан беш новелладан къуралады. Юлюге уа олимпиадалы чемпионла Заурбек Сидаков бла Токиода Олимпиада оюнлада доммакъкъ майдал алгъан Артур Найфонов алынгъандыла. Фильмде Владикавказны театрыны артистлери, Шимал Кавказда жашагъанла да ойнагъандыла.

Къуранны къолу бла жазып чыкъгъанды

Дагъыстанны Параул элинде жашагъан Сулейман Аширлаев Къуранны къолу бла 4 ай бла 19 кюнгге жазып чыкъгъанды эмда ану бла рекорд тохтащдыргъанды. Жазылгъан къагъытла барысы да 38 килограмм чакълы тартадыла. «Къуранны жаза тургъан заманымдача насыплы бир заманда да болмагъанма»,- degенди Аширлаев къол жазмасыны Махачкъалада ётген презентациясында сёлеше.

Ол айтханнга кёре, муслийманланы сыйлы китабын жазгъанда, ол энчи харф хатны бла бек аз тюбеген къагъытны хайырлангъанды. Жазмасы сахтиян бла тышланнгъанды. «Бу адам кюч-къарыу табып, заманын къоратып, барыбыз да сийлы кёрген Къуранны къол бла жазып чыкъгъаны ючюн ёхтемленирге боллукъбуз», - degенди Дагъыстанны миллет политика эмда диннени ишлери жаны бла министри Энрик Муслимов.

Къарачайда – Буз къала

2024 жылда белгиленирик Спортну жылында Къарачай-Черкес Республикада оннга ауукъ объектни хайырланырыгъа берирге белгиленеди, деп билдиргенди КъЧР-ни башчысы Темрезланы Рашид геуюрге кюн.

«Баш магъаналы спорт мекямладан бирлери уа Къарачаевск шахарда Буз къалады, Тебердиде,Курджиновда, Хабезде бла Зеленчукда спорт комплексле боллукъдула. Спортну жылы республикагъа жангы хорламла келтирлигине ишекизме»,- degенди Темрез улу телеграм-каналында.

Ол билдирген кёре, Къарачай-Черкесде 2012 жылдан бери 130-дан артыкъ спорт объект ишленнгенди, спорт бла кюрешгенлени саны уа 11 процентден 55,5 процентге дери ёсгенди.

Миллет энчиликни къоруулай

Ингушетияны Парламенти регионда Адамны эркиликлери жаны бла уполномоченный Ибрагим Цечоевни башламчылыгын къабыл кёргенди. Сёз ингуш халкъны ырысхыгъа саналмагъан маданият хазнасыны талай объектин закон бла къоруулауну юсюнден барады. Аны юсюнден «Интерфакса» уполномоченныйни пресс-службасындан билдиргендиле.

Ибрагим Цечоев ангылатханнга кёре, «Ингушетияны ырысхыгъа саналмагъан маданият хазнасыны юсюнден» законнга тюзетиуле кийирилликдиле. Алагъа кёре миллет кийимле, алагъа кьошакъла, миллет ашарыкъла, спортну миллет тюрлюлери да закон бла къоруулаными-рыкъдыла.

Ол тюрленнулени баш мураты халкъны миллет хазнасын сакълауду, degенди уполномоченный.

Тиширыу жамычыла

Женгил промышленностьну Санкт-Петербургда бардырылгъан халкъла аралы форумунда Дагъыстан тиширыу жамычыланы кёргюзтгенди. Аллай кийимлени битеу да 10 тюрлюсю болгъанды, деп билдиргендиле ТАССха регионну Промышленность эмда сатыу-алыу министерствосундан.

«Кийизден жыйрыкъланы энчиликлери неди десегиз, ала барысы да кьол бла миллет оюуна салынып тигилгендиле, кеслери да шёндюгю заманнга келишедиле», – деп кьошхандыла ведомствода.

Хорлагъанлагъа – бирер миллион сом

«Лидеры России» деген бешинчи конкурсну Пятигорскда бардырылгъан округ кесегинде Шимал Кавказны тёрт субъектинден тогъуз адам хорлагъанды. Аны юсюнден РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толу эркиликли келечисини аппаратыны телеграм-каналында айтылады.

Энди СКФО-ну суперфиналында Ставрополь крайдан тёртеулен, Дагъыстан Республикадан экеулен, Ингушетиядан да экеулен, Чеченден да бireулен эриширрикдиле. Бешинчи конкурсну суперфиналында хорлагъанлагъа уа биллимлерин ёсдюрюрге бирер миллион сом берилликди эмда алагъа къыралны баш оноучуларыны къауауму бла бирге ишлерге онг очылыкъды.

Хорлагъанланы атлары 2024 жылны февраль айында белгили боллукъдула.

Келишимге кёре – лаборатория

Шимал Осетияны К.Хетагуров атлы къырал университетини физика-техника факультети тынгылы лаборатория кьоллу болгъанды. Анга «Курчатовский институт» илму-тинтиу арф физикадан бир миллион сом багъасы лаборатория керекле бергенди. «Хар не да Шимал Осетияны башчыларыны «Курчатовский институт» илму-тинтиу арасыны президенти бла келишимге кьол салыудан башланнганды. Анга кёре республикада магъаналы проектле бардырылып башлангъандыла, ол санда бизни физикадан лабораториябыз да очылгъанды», -degенди СОГУ-ну ректору Алан Огоев.

Ол айтханга кёре лабораторияны хайыры бла факультетде тынгылы методика кабинет очаргъа кьолдан келликди. Анда студентледен сора да, школчула да билимлерин ёсдюрюрге боллукъдула.

ЮСЮПЛАНЫ Галина хазырлагъанды.

Жетишим

Идар жанлы къол кётюрейик

Жерлешибиз Идар Коцев автор жырны «Бизни тёлю» деген халкъла аралы эришиуюнде Россейни атындан жырларыкъды. Анда ол «Сиз мени бласы» деген жырны айтырыкъды.

– Мен кёп миллетли къыралыбызны атындан быллай даражалы эришиуге къатышханыма бек къууанама эм ёхтемленеме. Хар инсанны да манга ишанылугъун эбине жетдиririме деп ийнанама. Финалгъа чыкъгъан 13 жырчыны къауумуна киргениме бек къууанымма. Манга ишаннган, болушхан хар адамны да бетин эннишге къаратмазма, – degенди жаш жырчы.

Идар ючюн бюгюн 22 сагъатдан башлап онлайн кьол кётюрюрге боллукъсуз. Аны ючюн **www.ourgeneration** деген сайтха кирип, электронный почтагъызны хайырлана, Идаргъа кьол кётюргенден сора да, башха 4 къыралны келечисин да айырыгъа керексиз. Ол 18 ноябрьде 14 сагъатда тохтарыкъды.

Конкурсну финалы уа «Остров Сокровищ» сайтны паркны «Москва» деген залында ётерикди. Аны сыйлы къонакълары белгили жырчыла Дима Билан бла Zivert боллукъдула. Эришиуню НТВ канал бла бирге башха тыш къырала да тюзюнлей эфирде кёргюзтюрюкдюле.

«Бизни тёлю» – Россейде алгъыннгы сабий «Евровидение» эришиуню орунун аллыкъды. Ол ёсюп келген тёлюню билик культуралы искусство бла шагъырей этерикди. Сабий конкурсда политикагъа жер боллукъ тюйюлдю.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Ахшылыкъ

Энергетикле – сабийлеге

«РусГидро» компаниясы башламчылыгъы бла Нальчикде «Тейри кьыйын» сабий реабилитация арада спорт бла кюреширича майданчыкъ къуралгъанды. «Хауагъа чыгъып кюрешиу – саулукъландырыу программаны бир кесегиди. Энди бизге быллай жумушланы кюнню къайсы кезиуюнде да тамамларгъа боллукъбуз. Алгъын а сабийлени стадионнга этирге тюше эди. Энергетикле бизге биринчи кере болушмайдыла: аны ючюн алагъа бек уллу ыспас этебиз», – degенди учреждениясы келечиси Владимир Темботов.

Тренажёрланы компания кесини жандаууурлукъ программасыны чеклеринде сатып алгъанды. Былтыр гидроэнергетикле бу арагъа къадар тюрлю иллюу бергендиле. Аланы кёбюсю саулукъларында чекленген онглары болгъан сабийлеге эдиле. Быллай затла аланы къолларын, санларын къымылдатыргъа, мыйыларын иги ишлетирге, сагъыш этерге юйретедиле.

- Хадижа Идрисовна, эришиуге къатышыргъа къалай бла кёлленнгенсе?

- Быллай конкурса биринчи кере къатышханма. Алгъадан да билгенликге аллай эришиулени болгъанларын, барырчъа уа базынналмагъанма, школда алай кёп ишлемегеним ючюн.

Быйыл а аны бардырыллыгъыны юсюнден Эльбрус районну Билим бериу управлениясыны методисти Джаппуланы Амина неге бегирек эс бурсам тап болгъун англыатханма.

- Ишлеген амалларынгы къалай кёргюзталгъанса?

- Биогюнлюкде компьютерни хайырланмай да болмайбыз. Энди бизни биринчи-онбиринчи классларгъа дерсликлеribиз электрон халда барысы да бардыла. Басмаланнган а биринчиден башлап алтынчыгъа жюргенлнге дери этилгендиде да, аланы юсларинден да айттири къатышхандыла. Анда тилибизде адамны санын-чархын белгилеген сёзле жер-суу атлада да тюбегенлерин, ала къаллай магъанада айтылгъанларын англыатханма. Адамны суратын плакат хазырлап, ала мен айтханны англыагъанларын бла къалгъанларын анга суратнаны жабышдырып билдирирча, алай ишлегенме.

Мастер-классдан сора къатыма келип, бизде да ма ол неда бу анама. Ол кёсленде баргъан ана тилледен конкурса эскинчи жер алгъан эди. Бу эришиуге уа тынгылы хазырланып, анда Гранприге тийишли болгъанды. Энди аны себепли келир жыл быллай тюбешиуге кюнакъбайлыкъны кёрачайлыла этерикдиле.

- Конкурсдан къаллай эсепле чыгъарлыкъса?

- Анда бусагъатда устазны иши къаллай къуралыргъа кереклиси бла байламлы улу сынам алгъанма. Башха-башха миллетлени келечилери сабийлени ана тиллерин сюеруча сейирлерин къаллай кёзогъагъанларын да кёрдюм.

Мени оюмума кёре, бу тюбешиуге бирси регионладан келген устазланы бла бизни окъутууда, юйретиуде жарсыуларыбыз да бир кибикдине. Ала да окъуучулагъа ана тилни ири билдиригре, ала андан ёнгелемезча тюрлютюрлю амалланы излейдиле.

Эришиуден тышында да, республиканы маданияты, адет-тёрелери, аш-суулары бла да шагъырей болдукъ. Табийгъатлары уа бизни тау ауззарыбызгъа ушайдыла.

- Энди уа сюерикмисе аллай эришиуге барыргъа?

- Бу жол сынамым аз болгъан эсе да, энди нени къалай этерге кереклисин англыагъанма. Ары келгенге миллет энчиликлени, кийимлени, ашланы юсларинден degенча, сейир билдириуле этгендиле. Анда кёрген, юйреннген затларымдан бу кертиси бла да сабийге сейир боллукъду, себеплигин да берликди degенлерин кесими ишимде да хайырланыргъа хазырма.

- Сабийлени окъутуу жолну къаллай бла сайлагъанса?

- Къара-Сууну школунда окъугъанма. Анабыз Чочайланы Людмила Бахауовна да устаз болуп кёп жылланы ишлегенди. Орус тилден бла литературадан дерсле бергенди.

Эпибизде сабий аз эди да, бизни бла теренирек ишлерча къайсы устазлыбызны да онгу болгъанды. Дерследен олимпиадалагъа да кёп къатышып тургъанма, ол санда малкъар тилден бла адабиятдан да. Тогъузунчу классда окъугъанымда, республиканы биринчи жерни алгъан эдим. Онбиринчиде уа ючюнчюге тийишли болгъанма да, ол эсеплени себепликлери бла КъМКЪУ-ну орус-малкъар бёлюмюне сынаусуз алгъандыла. Менден сора да, бир къызчыкъ бар эди ол кезиуде ары аллай онгну хайыры бла окъургъа кирген.

Артда уа аспирантурада ёсдюргенме билимими. Филология илмуланы доктору Кётенчиланы Мусса илмуна бла байламлыгъында Черек районну жер-суу атлары бла байламлы кандидат даражагъа диссертацияны да къорулагъанма.

Биогюнюкде мектеблеге ишлеген ме уразыма. Бусагъатда сабийле эки къауумгъа юлешинген классларыбыз да бардыла. Окъуучу ана тилин къаллай даражада билгени – ол эм алгъа юйюрден келеди. Аны англымазлыгъыбыз болмаз. Ана тилде бир халаты болмай, бек тап жазгъанларыбыз, аны ири билип, шатык сёлешгенлерибиз да бардыла. Алай ол да билмеген, болсада билирге итинггенле да кёпдюе.

Быйыл школубузгъа тынгылы ремонт этилгенди, маны эркин кабинет, компьютер, проектор, электрон къанга да бергендиле. Сабийлени окъутургъа, юйретиргге да хар не кереклиси барды.

Ана тилибиз бла байламлы къуралгъан эришиулеге дайым да къатышханлай турабыз. Сабийле бла классдан тышында ишле да бардырабыз, ала аллай жумушлагъа биютюн сюйюп да къатышадыла. Энди школчуланы битеуроссей дерс олимпиадаларыны тизмесине ана тилде да къошулгъанлары къуандыргъанды. Анга да хунерли окъуучуларыбыз бла къошулургъа деп турама. Ол эм алгъа онлайн халда бардырыллыкъды, анда жетишимли болгъанла уа республиканы даражасында билимлерин сынарыкъдыла.

- Бош заманынгы уа къаллай хайырланыучуса?

-Кертисин айтханда, ол алай кёп да болмачуду. Алай эсе да, юйюрюме эс бурургъа жюреше-ме. Аталары бла бирге сабийлени эжинчаларын тилибизге юйретиуге эс бурабыз. Ислам эжинчи классда-ды, Амина уа садикге жюрюйдю. Аланы устазлары, юйретиучюлери да ёз тилибизге тюшюндюрюге къайгъыргъанлай турадыла.

Тууган элиме барыргъа сюйюучюме. Анамы, атамы да бу дунияда барлыкълары, дагъыда эгеч-къаринджаллары, бирси жууукъланы да болгъанлары бютюнда насыплы, дуниягъа ачыкъ ниетден къарарча этедиле.

Ушакъны **МОКЪАЛАНЫ Зухура** бардыргъанды.

Учунуулукъ

Шимал Осетияны билим бериуде ишлегенлени усталыкъларын ёсдюрген республикалы институтуну башламчылыгъы бла къуралгъан эмда бардырылгъан «Биз башхалабыз, алай эсе да, тенгбиз!» деген регионла аралы конкурс кёп болмай онночюнчю кере бардырылгъанды. Бу эришиуде уа кеслерини хунерлерин, усталыкълары бла байламлы билим даражаларын ана тиллени окъутхан устазла ачыкълайдыла.

Быйыл конкурс, аны къурауну низамына эмда жорукъларына тийишлиликде, Чечен Республиканы Грозный шахарында бардырылгъанды. Бизни республикадан а анга Эльбрус посёлканы мектебинде малкъар тилден бла адабиятдан дерсле берген Ачабайланы Хадижа къатышханды. Биогюн ол ушакъ нёгеримди.

«Окъуучуларыбыз ана тилден ёнгелемезча амалла излейбиз»

билдирген эди. Дагъыда Педагогикада ишлегенлени усталыкъхунерлерин тохтамай ёсдюрген араны малкъар тилни айнытыгъу лабораториясыны башчысы Къонакъланы Люба анга хазырланыргъа уллу себеллик этгенин белгилерик эдим. Ол манга конкурсну къайсы бёлюмюне нени къаллай этерге тийишлисине тюшюндюргенди.

Эришиуню тёрт бёлюмю болады да, биринчи кесегинде ишингни, сынамынгы, кесингни юсюнден видеофильм хазырларгъа керек эди. Ол жумушну этерге манга алгъада радиода биргеме ишлеп тургъан Геляланы Сахадин болушханды. Ол аны алырчъа, бирге да къаллай жыйыдырыргъа degенча затларын юйретгенди.

Экинчи бёлюмде уа дерслерингне къаллай методикалы амалланы хайырланнганынгы, сабийлеге ана тиллери сейир кёрюнюрча не зат этгенинги, аланы ата-аналары бла да къаллай ишлегенинги юсларинден хапарлайса. Быйлайда да Люба Аскербиевна ханма. Хар бёлюмню ахырында китапда берилген ишлени къаллай тамамлагъанлыгъны, окъуучулагъа къаллай дидактикалы материалла хазырлагъанымы да кёргюзтгенме. Карантинни кезиюнде да къаллай ишлегенибизни англатханма.

Белгилисича, бусагъатда хар мектепде да «Сферум» деген платформаны хайырланыугъа уллу зс бурулады, биз да аны бла ишлейбиз. Эльбрус посёлка кёрген жерге саналгъанын билеисз. Бери кеслерини саулукъларын игиледирир ючюн кёпле келедиле да, аланы, аскерчилени сабийлерин да окъутургъа тюшеди. Сора алагъа уа малкъар тилни билмегенлеге ден жарашдырылгъан китапладан материалланы сайлап алып, аладан тийишли ишле да жарашдырып, хайырланама.

- Устазлагъа да дерс берген хапарынг барды?

- Мастер-классда жыйырма минутну ичинде теманы англатыргъа керек эди. Аны уа кесин да устазлагъа бересе. Сау болсуна, англыаламы билдирген сёз тюз сиздеча хайырланылады деп, сейир этип айтханла да бергендиле.

Ахырында уа бир тюрлю хуненги кёргюзтюргге керек эди да, тепсеу къыргъанма. Сора конкурс Лингвистикалы школда болгъанды да, алагъа саугъагъа акъылманыбыз Мечиланы Кязимни бла закийибиз Къулийланы Къайсыны суратлары бла арию плакатпаны берип, Къулий улуну «Мамырлыкъ, къуучан сизге, саулы!» деген ким да скийен чыгъармасын окъугъанымда, ыразы болгъандыла.

- Бу жол не жангылыкъ болгъанды?

- Он адам къатышханбыз конкурса. Бу жол а анга Адыгея Республикадан устаз да келгенди. Быйылгъа дери ала анга кёошулмагъан эдиле.

Эришиуде Къарачайдан Лайпланны Фатима анга къаллай хазырланганын кёргенимден сора адам кесини ишини бетин чыгъара билирге къаллай керек болгъанын толусунлай англыагъанма. Ол кёсленде баргъан ана тилледен конкурса эскинчи жер алгъан эди. Бу эришиуге уа тынгылы хазырланып, анда Гранприге тийишли болгъанды. Энди аны себепли келир жыл быллай тюбешиуге кюнакъбайлыкъны кёрачайлыла этерикдиле.

- Конкурсдан къаллай эсепле чыгъарлыкъса?

- Анда бусагъатда устазны иши къаллай къуралыргъа кереклиси бла байламлы улу сынам алгъанма. Башха-башха миллетлени келечилери сабийлени ана тиллерин сюеруча сейирлерин къаллай кёзогъагъанларын да кёрдюм.

Мени оюмума кёре, бу тюбешиуге бирси регионладан келген устазланы бла бизни окъутууда, юйретиуде жарсыуларыбыз да бир кибикдине. Ала да окъуучулагъа ана тилни ири билдиригре, ала андан ёнгелемезча тюрлютюрлю амалланы излейдиле.

Эришиуден тышында да, республиканы маданияты, адет-тёрелери, аш-суулары бла да шагъырей болдукъ. Табийгъатлары уа бизни тау ауззарыбызгъа ушайдыла.

- Энди уа сюерикмисе аллай эришиуге барыргъа?

- Бу жол сынамым аз болгъан эсе да, энди нени къаллай этерге кереклиси англыагъанма. Ары келгенге миллет энчиликлени, кийимлени, ашланы юсларинден degенча, сейир билдириуле этгендиле. Анда кёрген, юйреннген затларымдан бу кертиси бла да сабийге сейир боллукъду, себеплигин да берликди degенлерин кесими ишимде да хайырланыргъа хазырма.

- Сабийлени окъутуу жолну къаллай бла сайлагъанса?

- Къара-Сууну школунда окъугъанма. Анабыз Чочайланы Людмила Бахауовна да устаз болуп кёп жылланы ишлегенди. Орус тилден бла литературадан дерсле бергенди.

Эпибизде сабий аз эди да, бизни бла теренирек ишлерча къайсы устазлыбызны да онгу болгъанды. Дерследен олимпиадалагъа да кёп къатышып тургъанма, ол санда малкъар тилден бла адабиятдан да. Тогъузунчу классда окъугъанымда, республиканы биринчи жерни алгъан эдим. Онбиринчиде уа ючюнчюге тийишли болгъанма да, ол эсеплени себепликлери бла КъМКЪУ-ну орус-малкъар бёлюмюне сынаусуз алгъандыла. Менден сора да, бир къызчыкъ бар эди ол кезиуде ары аллай онгну хайыры бла окъургъа кирген.

Артда уа аспирантурада ёсдюргенме билимими. Филология илмуланы доктору Кётенчиланы Мусса илмуна бла байламлыгъында Черек районну жер-суу атлары бла байламлы кандидат даражагъа диссертацияны да къорулагъанма.

Биогюнюкде мектеблеге ишлеген ме уразыма. Бусагъатда сабийле эки къауумгъа юлешинген классларыбыз да бардыла. Окъуучу ана тилин къаллай даражада билгени – ол эм алгъа юйюрден келеди. Аны англымазлыгъыбыз болмаз. Ана тилде бир халаты болмай, бек тап жазгъанларыбыз, аны ири билип, шатык сёлешгенлерибиз да бардыла. Алай ол да билмеген, болсада билирге итинггенле да кёпдюе.

Быйыл школубузгъа тынгылы ремонт этилгенди, маны эркин кабинет, компьютер, проектор, электрон къанга да бергендиле. Сабийлени окъутургъа, юйретиргге да хар не кереклиси барды.

Ана тилибиз бла байламлы къуралгъан эришиулеге дайым да къатышханлай турабыз. Сабийле бла классдан тышында ишле да бардырабыз, ала аллай жумушлагъа биютюн сюйюп да къатышадыла. Энди школчуланы битеуроссей дерс олимпиадаларыны тизмесине ана тилде да къошулгъанлары къуандыргъанды. Анга да хунерли окъуучуларыбыз бла къошулургъа деп турама. Ол эм алгъа онлайн халда бардырыллыкъды, анда жетишимли болгъанла уа республиканы даражасында билимлерин сынарыкъдыла.

- Бош заманынгы уа къаллай хайырланыучуса?

-Кертисин айтханда, ол алай кёп да болмачуду. Алай эсе да, юйюрюме эс бурургъа жюреше-ме. Аталары бла бирге сабийлени эжинчаларын тилибизге юйретиуге эс бурабыз. Ислам эжинчи классда-ды, Амина уа садикге жюрюйдю. Аланы устазлары, юйретиучюлери да ёз тилибизге тюшюндюрюге къайгъыргъанлай турадыла.

Тууган элиме барыргъа сюйюучюме. Анамы, атамы да бу дунияда барлыкълары, дагъыда эгеч-къаринджаллары, бирси жууукъланы да болгъанлары бютюнда насыплы, дуниягъа ачыкъ ниетден къарарча этедиле.

Ушакъны **МОКЪАЛАНЫ Зухура** бардыргъанды.

17 ноябрь – Полицияны участка уполномоченнийини кюню

«Ишни эбин билсенг, салыннган борчла тыйгъычсыз толтуруладыла»

Бу кюнледе кеслерини профессионал байрамларын полицияны участка уполномоченнийлери белгилейдиле. Къолларында папкалары бла тёгереке-башха кёз жетдире, хар нени да башхаладан алгъа эсленген, низамсызлыкъны тохтатырча хазыр... Мени акъылымда участка уполномоченний аллайды.

Керти окъуна, ала халкъгъа бек жууукъдула, хар орамда, юйде, фатарда ким жашатханын, не бла юреширгенин биледиле дерчады. Аланы жууаплылыкълары артыгъда кенди – маналыкъланы профилактикасындан башлап инсанлагъа болушуу, бузукъчуланы ачыкълаугъа себеллик этиуге дери.

АРБАЗ САЙЫН

Газетибизни биогюннгю къонагъы да ма аллай сакъ полициячыладан биридиг - РФ-ни МВД-сыны Нальчикде управлениясыны 1-чи номерли бёлюмюню участка уполномоченныйы, полицияны капитаны **Мурзаланы Юсюпню жашы Резван**. Ол ич ишле органлада 2010 жылдан бери къуллукъ этеди. Аладан 7 жылны полицияны участка уполномоченнийиди.

Биогюнлюкде жаш жууаплы болгъан участка уя уллуду: Кешоков, Къабарты орам (Арбат кёсеги) Ногмов эм Шогенцуков атлы орамла. Алайда уя – кёп къатлы юйле, тюкенле, кафеле, Россейни почтасы, адамла кёп жыйылгъан башха жерле. Ма аланы барысында да низамлыкъны жалчытыгъа, адамланы правоу жумушларын тамамлаугъа жууаплыды.

Бу кюйлюн ишни ол къаллай толтургъанын англар мурат бла биргесине жолгъа атланабыз.

- Алгъынгы таматам Мисирланы Хызыр участковый аякълары бла жюрюргге керекди деучю эди. Ма бу арбазда наркотиклени, араксыны ингенле кёп жыйылыучу эдиле. Шёндю тёгерек-башны таза этгендиле, алгъын а къарангы жер болгъанды. Мында жашагъан тиширыу бузукъулукъну кёрсе, сёлешип, билдирип тургъанды. Адамланы болушлукълары бла болумну тынчайтыргъа къолдан келгенди. Кёресе, жыйылгъанла, эсиргенле жокъ,- дейди Резван, кёп къатлы юйледен биринги арбазын кёргюзте.

Ол къайсы юйде наркоман, тутулуп чыкъгъан, бузукъулукъ этерге ишеклик тудургъан жашагъанларын санап чыгъаллыкъды. «Ма бу юйде алгъыннгы наркоман жашайды, кёп болмай чыкъгъанды тюрмеден. Анасы ёлгенди, кеси жанъызды. Шёндю тюзелгенге ушайды, низамны бузгъаны жокъду»,- дейди ол.

Арбаздан чыгъа келген жерде гитче тюкенчик. «Мындан эркинликлери болмай, аракъы сатып тургъандыла, тыйгъанбыз аны», - дейди ушакъ нёгерим.

Башха юйню аллында жол жанында кир-кипчик тёбе къуралгъанды. Бара турсакъ, машиналарын тохтатып, багуну тёгедиле. Темир орунну арбазны ичине кёчюрюю иш бла кюреше турама. Ол да бизни жууаллыгъыбызданы»,-дейди ол.

Шёндю ишлеген мекямгъа келгенинде уа, жашха «Магнит» тюкенден ручуулукъну тохтатыу жумушла толтурургъа тюшеди. «Къадалыпт, уручула бери жолну унутурча эталгъанлыбызгъа къуанама. Бузукъчула бир бирлерин иги таныйдыла, участковый тутуп къойиай башлагъан хапарны терк жайгъандыла аралярында. Энди юйрюмейдиле. Тюкенни башчысы ыразыылыгъын айтып да жазгъан эди. Алай мен махтау ючюн ишлемейме, ол борчумду»,-дейди ушакъ нёгерим.

Полициячыны эм биринчи болушлукъчусу кимди? Ыннала! «Подъезтде жангы адамла кёчселе, арбазда танымагъанланы кёрселе, келигиз, къарагъыз деп, биринчи ала сёлешедиле, сау болсунла! Сакъдыла! Хау, орамлада камерала кёпдюе, асламында ала хайырланыладыла. Алай ыннаналы ала алышаллыкъ тюйюндюе, ала бизни болушлукъчуларыбыздыла»,- деп ышарады ол.

УСТАЛЫКЪГЪА ЖОЛ АЧХАН

Полициячы боллукъма деп, Резванны эсинде да жокъ эди. «Врач, иги хирург болургъа бек сюйгенме. Алай Аллахны буюруу былай болду, биогюн, ич ишле органлада жыйыйрма жылдан артыкъ ишлегенимде да, сайлаума сокъурланмайма»,- дейди ол.

Ич ишле органлагъа келгенде уа, республиканы къыйын кезиу болгъанды – право низамны сакълаучулагъа чабыуулла кёп этилген кезиу. Сёзсюз, жашны жууукълары, нёгерлери да алгъа аны сайлауун жарсыгъандыла.

Жаш дзюдо бла юреширгенге тургъанды. Жашауун да аны бла байларгъа дери, биринчи спорт факультетде окъургъа итинеди, болсада, атасыны айтыуу бла, юридический бёлюмню сайлайды.

- Мен Янкийданма. Атам Юсюп СССР-ни альпинизмден, тау лыжаладан эки кере чемпионуду, кёп жылланы Эльбрусда турбазалагъа башчылыкъ этип тургъанды (жаннетни болсун, ауушханды). Анам Тамара, Тоханлы Юсюпню къызы, элде малкъар тилден бла адабиятдан устазды. Манга дери жууукъланы арасында полициячы болмагъанды, бу усталыкъгъа жолну мен ачханма дерчады. Биогюнлюкде тамата жаш следователь боллукъма деп турады. Муратын алыщдырмаса, болуштурукъма. Сабийни жюреги сайлагъан, тартхан иш бла кюреширгге эркин этгеге, аны кёллендиригре, болуштургъа керекди,-дейди ол.

ХАРКЮНЛЮК ЖУМУШЛА

Участка уполномоченнийини ишчи кюню эртденликде 9 сагъатда кенгешден, борчла салыудан башланады. Ызы бла хар кюн да административ участкада айланып чыгъаргъа да керекди. Тюкенлени сатыу-алыу бла юреширгге эркинликлерин болгъанын бла къалгъанын тинтиргге боллукъду. Ол санда уллу тюкенле ишлерин законланы чеклеригде бардыргъанларын бла къалгъанларын сюзергге да эркинди. «Тютюнню, ичгини сатаргъа лицензия бармыды, акцизлери, къырал маркалары болмагъан товарны хайырланамыдыла? Бу затларгъа къарагъра керекди. Бузукъулукъна ачыкълансала, товарны сыйыргъра, аны иесин а административ жууапха тартыргъа боллукъду»,-дейди Резван.

Дагъыда эсепде тургъан ичгичиле, наркотиклени хайырланнганла бла англыатыу бардырыргъа, иш излергге болушургъа керекди. Бузукълукъ ючюн сюдню оноуу бла жууапха условно халда тартылгъанла бла да тийишли жумушла толтурадыла участковыйле. «Ууур аманлыкъ этген инсан тутулгъан болжалы бошалып, жашагъан жерине къайтхада, анга сюдню оноуу бла административ надзор салынады. Биз а ол оноу бузукъсуз толтурулурун жалчытыргъа борчлубуз. Андан сора да, адамланы кёлунда сауутланы асырау жорукъла къалай сакъланнгланларына къарайбыз. Къысхасы, жумушларыбыз кёпдюе. Участкада ГАИ, следователь, дознаватель, оперативник, психолог да бизбиз»,-деп ышарады ушакъ нёгерим.

Резванны участкасында юч мингден аслам адам жашайды. Сёзсюз, барысын да таныргъа онг жокъду, биотюнда фатарланы асламы арендагъа берилгенлерин эсге алсакъ. «Хар биринде болуп, алада жашагъан адамланы атларын, тукъумларын жазып чыкъгъанма, ала битеулю тизмеге кийирилгендиле. Адамланы соруулары, жарсыулары тюрлю-тюрлюдюле, келип, тарыгъыуларын айтадыла, приёмла да бардырыладыла. Къолдан келген жумушла болушама, законланы англатама»,-дейди ушакъ.

ЖУУАПЛЫЛЫКЪ

Ишин ири билген участковый битеу гудучуланы, наркоманланы, жууапха тартылгъанланы, алача башхаланы барысын да таныргъа керекди. Ол кезиуде уя аманлыкъны, къысха заманны ичинде тинтиргге, бузукъчуну ачыкъларгъа боллукъду. Ол къуру кинода тюйюлдю, жашауда да алайды.

- Наркотиклени букъдургъан тиширыуну эм аны эрин да тутылгъанбыз. Ала бузукълукъ этерикдине деп сунмаз эдинг. Жарсыугъа, наркотикле шёндюгю жаш тёлюге уллу сынау болгъанды. Ата, ана сабийине къарагъра борчлуду. Юйретиу бек алгъа юйюрден баслана. Рейдле бардырсакъ, кече – сабийле орамда. Ийгеми, аманнгамы тюбейди? Сабий низамны билирге керекди, ол заманда аманлыкъгъа да тюбемез, - деп жарсыйды ушакъ нёгерим.

Резванны эсинде уя бир иш къалгъанды. Бир наркоман атасын бла анасын къыйнап, тюйюп, он кюнню юйден чыгъаргъа къоймай, аш-суу бермей, зорлукъ сынатып тургъанды. Ала уя, уллайгъан адамла, къыйналып, жукъ да этламай.

- Тийишли документлени жыйыщдыгъы, сюдге беребиз. Алай ана, жарсып, аланы артха алып къояды. Жаланда жашны борчлу халда медицина учреждениядa кесине бакъдырырча этебиз, андан башха амал жокъ. Кёп болмай ол чыкъгъанды. Манга ара шахарда ани къарындашы сёлешип, атасы бла анасы телефон бла жууап бермейдиле, деп жарсыйды. Биягъы барама. Атасы тёшек болгъанды, аны тюйюп, анасын къыйнап... Экспертиза этип, ол жууукъларына къыйынлыкъ сынатхаын англыагъанын, толу акъылда болгъанын ачыкълагъанды, жаш шёндю тутулулду. Аны къарындашы болушалгъанлыбы ючюн ыразылыгъын айханды. Ма бу иш мени бек жарсытханды,-дейди ол.

Полициячы уполномоченнийлери инсанланы аманлыкъладан сакълау ючюн да жууаплыдыла. Ол murат бла фатар сайын жюрюп, Интернет бла этилген аманлыкъладан сакъ болургъа да юйретедиле. Танымагъан адамгъа ийнанып къалыргъа жарамайды, дейди Резван. Хыйлачалыы иги психологлулда, адамланы жарсыуларын терк англыайдыла.

ЫШАНЫЫЛУКЪ

Бизде нек эсе да бузукълукъ этилгенини юсюнден право низамны сакълаучулагъа билдиргеннге аман кёзден къарайдыла. «Ол биогюн этген аманлыкъны кёрмегенча, билмегенча этип къояса. Аллай тамбла ол сени тонаса, тюйсе, не айтырыкъса? Ол кёз къарамны тюрлендиригре керекди, законну аллында хар адам да тенгди»,-дейди жаш.

Биогюнлюкде уя адамланы жанындан полициячылагъа ышанылулукъну сезгенин айтады ушакъ нёгерим. Хау, барысын да бирча ыразы эталлыкъ тюйюлсе. «Бирле нере керекди полиция, дейдиле. Алай, сагъыш этигиз. Жаланда бир юннге полиция жокъ болду. Жамауатда къаллай ишле боллукъдула! Полициясыз праволу къыралда низам, законлукъ, тюзлюк боллукъ тюйюлдю. Къыйын юнюнгге къайры барлыкъса? Полициягъа»,-деп акъыл этеди ол.

Ушагъыбызны ахырында Резван, ишин нёгерлерин байрам бла алгъышлай, тюз ниет бла ишлергге, къолдан келгенича адамлагъа болушургъа чакъыларды. «Адамлагъа болушалсанг, жарасанг, сууаллыкъ табарыкъса. Муратларыгъыз толурларын, жетишимле, жюрек тынчлыкъ тежейме», - дейди ол.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жолоучулукъ

Къарындаш республикада сахна оюн кёргюзтгендиле

Тогъузунчу ноябрьде Къулийланы Къайсын атлы къырал драма театрны артистлери Юг Осетия Республиканы биринчи кере баргъандыла. «Гастрольла бла алышыу» программанны чеклеринде ала Цхинвалда Коста Хетагуров атлы къырал драма театрда «Ажашханла» спектакльни кёргюзтгендиле.

Къарачуулла чыгъарманы магъаналы болгъанын чертгендиле, къонакъланы келгенлерине да ыразылыкъларын айтхандыла. Мындан ары да быллай ашты жумушла бола турурла деп ышангъанларын да билдиргендиле. Ызы бла Юг Осетия дарыны драма театрына Къулийланы Къайсынны назму китапларын саугъагъа бергендиле.

ТЕМУККУЛАНЫ Амина.

Хунерлик

«Таулада кюнню чыкъгъанына бла батханына къарагъра сюеме»

Къабарты-Малкъар къырал университети биринчи курсуну студенти Локияланы Махтини къызы Карина бу кюнледе Дагъыстанда болуп, «Расул Гамзатов» деген битеуроссей конкурсха къатышханды. Аны юсюнденди бизни биогюннгю ушагъыбыз.

– Карина, конкурсха къаллай тюшгенинги юсюнден айтсанг эди.

– «Расул Гамзатов» деген битеуроссей конкурс-эссе къуралгъанын манга Тырныауузда школда орус тилден бла адабиятдан окъутхан устазым Башийланы Фарида Мустафаевна билдиргенди. Ол аны юсюнден Интернетде кёрюп, анга къатышырымы тилеген эди. Университетде окъуй тургъаныма, Нальчикни 4-чю номерли мектебинде ишлегениме да къарамай, китапханада сагъатла бла олтуруп, окъуп, ахырында «Таулада кюнню чыкъгъанына бла батханына къарагъра бек сюеме» деген бёлюмню сайлайма да, эссе жазама.

Бир ненча кюнден Махачкъаладан сёлешип, эссем эжинчи очный кезиуге ётгенини юсюнден айтып, ары чакъырадыла. Устазым да сёлешип: «Бармай къалма, сен анда кёп затны кёрлюкге, билликге, эшитликге. Ары къыралны регионларындан къонакъла келликдиле, аланы айтханларына да тынгыларса, сынау да жыйышдырыса», - деп, къаты болады.

Мектепни директору ыразы болады. Алай бла жолгъа атланама. Дагъыстанда уя Гамзатовну атын жюрютген къырал педагогика университети келечилери-волонтёрла сакълай эдиле.

– Жазмангы уя къаллай окъугъанса?

– 9 ноябрьде конкурсну эжинчи кесеги университетни жыйылыула бардырылыучу залында ётеди. Ма анда эссеми окъуйма. Эришилгенге багъа бигченлени аралярында уя вузну ректору, Расул Гамзатовну къызы, преподавательле, жазыучула, поэтле, министрле да бар эдиле. Мени насыбым тутханды, Гамзатовну къызы Салихат бла танышханма. Бир огъурлу, адепли, кесин кётюргеген адам.

Биринчи болуп жазмасын окъургъа дагъыстанлы къыз, аны ызындан а мен чыкъгъанбыз. Алгъа бек къайгъылы эдим, алай сёлешип башлагъанымлай, къоркъгъаным кетген эди. Залда олтургъанла манга толкъун къарсла къакъгъанда, биягъы абызырап къалгъан эдим.

– Сора санга жюри къаллай багъа бергенди?

– Мен эжинчи болгъанма. Тюзюн айтсам, башхаланы докладларына да кулакъ салып тынгылагъанма. Ала бек аламат эдиле. Эжинчи жерге чыгъарма деп да турмай эдим. Къуранчлы жыйылыуда манга диплом, сертификат, Гамзатовну жашауну, чыгъармачылыгъыны, республикаларыны юсюнден да ариу жарашдырылгъан китапла, гюлле, ахча саугъа да бергендиле. Грамоталагъа устазым Башийланы Фарида, мен бусагъатда билим ала тургъан КъМКЪУ да тийишли болгъандыла.

Биринчи эмда ючюнчю жерлени уя Дагъыстанны университетлеринде, институтларында окъугъанла, алада ишлеген алимле алгъанларын чертирге сюеме.

Хорлам болдургъанланы белгилегенден сора литература-музыкалы композиция кёргюзтюгенди. Дагъыстанны белгили жырчылары, музыкантлары да жарыкъ жырлары, тепсеулери бла къуандыргъандыла, студент къызчыкъла уя зурнукла бла байламлы бек ариу тепсеу кёргюзтгендиле. Расул Гамзатовну сёзлеринде жазылгъан жырла уя шахарны хар жеринде да эшитиле эдиле. Айтхылыкъ поэтни намысын мында бек биийкде тутадыла, уллу, гитче да аны назмусунан тизгинлени орус эмда ана тиллеринде уллу ёхтемлик бла айтадыла.

– Дагъыстанны ара шахары сизге къаллай тюбегенди?

– Бизни уллу автобусха олтуртуп, бек алгъа Расул Гамзатовну эсгертмесине элтген эдиле. Биз анга гюлле салгъанбыз. Алайда поэтни къызы ыразылыгъын да билдиргенди. Университетни ректору, Гамзатовну къызы да бизни бла бирге бир автобусда айландыла, ала керти да адепли, огъурлу адамла болгъанлары кёрюнюп тура эди.

Ызы бла, Махачкъаланы орамларында айландырып, шахарны айбат жерлерин кёргюзтгендиле. Манга не да бек сейир кёрюне эди. Бийик мекямла, тар орамла. Машинала алада къаллай жюрюй болурла деригинг келеди.

– Расул Гамзатовха аталып быйыл кёп жерледе, бютюн да бег а Дагъыстанда, тюрлю-тюрлю тюбешиуле, конкурсла, фестивальла бардырыладыла. Бу конкурсда жангылыкъ иш болгъанмыды?

– Конкурс бу жолгъу иши бла тохтап къаллыкъ тюйюлдю, ол тёрете айланырыкъды эмда анга халкъла аралы даража берирге келишгендиле. Келир жыл Дагъыстаннга жууукъ, узакъ тыш къыралла къонакъла да чакъырыллыкъдыла. Ол чеклерин кенгерте барлыкъды, Кавказда мамыр, огъурлу халкъла жашагъанларын кёргюзте.

Дагъыда айтырыгъым: Дагъыстанда тургъан юч кюн юч сагъат кибик ётгенди. Устазым айтханча, мен кесиме керти да кёп зат билгенме, кёргенме, эшитгенме, кёп жерледен келген тенг къызларым бла шагъырейленип, Махачкъаланы, Каспий тенгизни да кёрюп, зауукълукъ тапханма. Ары барып, ол магъаналы конкурсха къатышханым ючюн кесими насыплыгъма санайма.

Ушакъны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** бардыргъанды.

Башламчылыкъ

Маданиятыбызны ким къалай биледи?

Бу кюнледе КъМР-ни Жарыкъландырыу эмда илму министерствосунда «Мен россейлиме!» деген регион проектте жораланнган жыйылыу болгъанды. Анга КъМР-ни жарыкъландырыу эмда илму министри Анзор Езаов бла жаш тёлюню ишлери жаны бла министр Азамат Люев къатышшандыла.

Проект ёсюп келген тёлюню патриот ниетде юйретиуге, Ата журтха, аны тарыхына, маданиятына бла адет-тёрелерине сюймеклик эмда кертичилик сезимлени кёзгъар мурат бла жараштдырылгъанды.

Кеси да быйыл ноябрьден башлап 2024 жылны февраль айына дери бардыряллыкъды. Ол кезиуню ичинде волонтёр къауумла маданиятха жораланнган эришиуле къурарыкъдыла, видеороликле жарашдырылыкъдыла, хапарла жазарыкъдыла. Аладан сора да, республиканы айнытыу жаны бла «Келир заманны фабрикасы» деген конкурс эмда «Россейни кючю» деген ат бла аскер-спорт оюнла да ётерикдиле.

Регион проектге школчула, энчи орта билим ала тургъан жаш адамла эмда бийик окъуу юйлени студентлери, жаш алимле да къатышырыгъа боллукъдула.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Жоралау

Долинскде мемориалда «Жырны эки къанаты» деген фестивальны биринчи кезиую башланнганды. Быйыл ол онбешинчи кере бардырылады. Аны мемориалны директору Теммоланы Фаризат эм аны биргесине ишлегенле къурайдыла. Кеси да малкъарлыланы бла къабартылыланы сыйлы адамлары, сёз усталары Къулийланы Къайсыннга бла Алим Кешоковха аталады.

Къараучуланы эслерин, жюреклерин да бийлегендиле

Жыл сайын бу кезиуде Нальчик шахарны эм аны тийресинде эллени мектепленринден окъуучула келип, бу эки акъылманны назмуларын кёлден айтып эришедиле.

Теммоланы Фаризат бу ишни магъанасын ангылата, аны баш мураты республикада жашагъан миллетлени араларында шуёхлукъну кючлергге себеплик этиу болгъанын чертгенди. «Андан сора да, белгили назмучуларыбызны атларын эсгерликбиз, ананы ёмюрлюк сёзлерин къайтарып айтырыкъбыз»,- дегенди.

Ызы бла сабийле назмуланы орус, къабарты, малкъар тилледе да айтхандыла. Сегизинчи школну окъуучусу Омар Али, жюрини, усталаны, окъуучуланы да сейирсиндирип, Къайсыннны назмусун арап тилде окъугъанды.

Жаш жырчыларыбыздан бири Атабийланы Алибекге да школчула, усталла да ыразылыкъларын билдиргендиле.

Окъуучу Лелюкаланы Малика жырлагъан, тепсеген да этди. Назмуну да аламат айтды. Ызы бла Хуболлаланы Фарида, Бозаланы Эльмира, Къазакъланы Самира, Сарбашланы Жаннета, Ахматланы Алим, Къулийланы Имран, Бачийланы Айсана, Понежева Женевьева, Асанланы Алийхан, Анастасия Гладилина назмула окъугъанда уа, адамла сейирге къалып тынгылагъандыла.

Ахырында Нальчикни 4-чю номерли школуну окъуучулары Отарланы Салима, Теммоланы Амина, Гочияланы Ясмина Къайсынны назмуларын ариу окъудула. Быланы уа усталла Жеттеланы Светлана бла Газаланы Мадина хазырлагъандыла.

Жюрини таматасы журналист, жазыучу Османланы Хыйса, анга болушанла Тюбейланы Светлана, Бечелланы Сакинат эм Тляшинова Людмила школчуланы назму окъуучуларына кёл салып тынгылагъандыла. Хар бирине да тийишлисича белгиле салгъандыла. Алагъа кёре уа ахыр кёрюмдюлери чыгъарыкъдыла. Жаз башында уа хорлагъанлагъа махтау къагъытла берилликдиле.

Фестиваль баргъан кезиуде не затха эс бурдукъ? Жылдан-жылгъа бу ишге къатышханланы саны кёпден-кёп бола барадыла. Андан сора да, сабийге ана тиллеринде шатык сёлеше башлагъандыла. Ол да бу фестивальны хайырындады. Алайды да, сау болсунла бу ишни къурагъанла, бардыргъанла да. Анга къатышханланы да ол кёпге дери эслеринде къаллыкъды.

ЛЕЙЛУН улу Х.

Акъ халатлыла

«Ариу сёзюн эшитсем, аругъаным селейеди»

Таулу къызла бла жашла, сюйген усталыкъларын алып, жашауда жерлерин табаргъа итинип, умутларына жетгенлерин кёрсенг, кёлюнг кётюрюледи, къууанаса. Миллетине къайгыргъан адамны уа ол бек ёхтемлендиреди. Жашлыгында окъуна ишинде, жашаунда да бирча адепли болуу – ол уллу махтауу. Хосаланы Александрны къызы Марина аллайдан бириди.

Маринаны таныгъан а кёп болмай саусузны сора больницагъа баргъанымда этгенме. Саусуз бла хапарлаша тургъанымлай, ол анга бакъгъан Хосаланы Маринаны махтап башлайды. Палатада талай адам бардыла, ала аны игилигин, билимин, сабырлыгын, хар кимге кесича сёз таба билгенин айтадыла. Аладан бири Арипшева Жанна былай деди:

– Жыл сайын бери келип, бу врачны къолуна тюшеме. Башхаргъа сюймейме кесиме бакъдырыргъа, – дейди ол.

Аны айтып бошарын да сакъламай, башха саусуз Каранашева Галина да Маринагъа ыразылыгын айтады: «Жаш адам болгъанына да къарамай, ишин уста биледи, сыйы-намысы да жюрюйдю, ариу къылыкълыды. Мында кёрюп турабыз аны кёпле излеп келгенлерин, къоншу республикаладан окъуна. Не заманда сёлешсем да, ол телефонну алмай къоймайды. Жарсууларыма тынгылар, не этергге керек болгъанымы айтыр. Мен а аны ариу сёзюн, жумушакъ ауазын эшитсем, аругъаным селейгенча кёрюнеди».

Биз да алай ушакъ эте тургъанлай, палатагъа врач кирди. Андагъыла басрысы да манга бурулдула, аланы бетлери жарыгъандан окъуна таныдым, ол Хосаланы Марина болгъанын. Аны бла энчи хапар айтыргъа сюйгенини билдиргим. Ол кесини кабинетине чакъырады да, жумушуму айтама:

– Сени юсюнгден газетге жазаргъа сюеме. Ол сен бакъгъан адамла бла олтургъан кезиюмде къадар ариу айтдыла сени юсюнгден. Жаш адам болуп, кесинге быллай бир биюсюреу айтдыргъанынг бек къуундыргъанды, - дегенимде, Марина ийменди. Кесини юсюнден кёп айтыргъа унамады. Аны жашауну юсюнден эшитгеним былай болду.

Адамлагъа багъып, эс тапдыргъан иги болгъанын ким да ангылайды. Марина да ол себепден врач болургъа сюйгенди гитчелигинден окъуна. 2005-чи жылда Нальчикни 25-чи номерли школун бошагъандан сора окъургъа КъМКъУ-ну медицина бёлюмюне киргенди. Кыйын окъуну сайлагъаны себепли, кёп кечелени тёшегине да кирмей,таннга дери окъуп чыкъгъанды.

2011 жылда уа окъууун бошап, Москвада Н.И. Пирогов атлы медицина университети ординатурасына кирип, анда 1-чи эмда 11-чи номерли клиника больницалада неврология жаны бла билимин ёсдюргенди. 2013-2016 жыллада неврология, нейрохирургия эмда медицина генетика жаны бла аспирантурада окъуй, Москваны 11-чи номерли клиника больницасында невролог болуп ишлегенди. Алай бла Марина ординатураны, аспирантураны да бошагъанды.

Жарсыугъа, Маринаны атасы Хосаланы Александр жашлай дуниясын алышханды. Аналары Сакинатха тынч болмагъанды, алай а ана эгечлери, жууукъла да былагъа жашауда жерлерин табаргъа себеплик этгендиле. Бютюнда ана эгечи Черкесланы Казийте Марина ыразылыгын билдиреди.

– Бир затдан керекли этмегенди. Ашыбызгъа, юсюбюзге, окъуууубузгъа да анабыздан кем къалмай къарагъанды. Бюгюн да алайды, бизни ючюн жашагъанчады, не керегибизге да табылгъанлай турады, – дейди Марина.

2016 жылда Нальчикге къайтып, Марина КъМКъУ-да медицина факультетинде неврология, психиатрия эмда наркология кафедрада ассистент болгъанды. Ол 3-4-чю курслары студентлерине неврологиядан бла, медицина генетикадан дерсле береди. Аны бла да чекленип къалмай, башха аруулану багъыргъа да юйреди. Окъуучу тохтатмайды. Аны аллына келген хар саусузну ауруууун терен сюзюп, аланы хар бирине тюз да жууукъ адамынача ариу айта, алай багъады.

Маринаны сабийлигинден да таматала кертичиликге, оГурулукъгъа, тюз ниетлиликге табыныгын излегенди, аны да аны юсюнде кёргендиле.

Маринаны ата къарындашы Хосаланы Юрий да республикада белгили хирург эди. Баям, къыз доктор усталыкъны андан юлгю алып сайлагъан болур.

Марина кесини жашауун Шунгарланы Борисни жашы Салих бла байлагъанды. Ала ариу юйюр къурап жашайдыла.

ШАУАЛАНЫ Разият.

Сурат этюд

Алтын кюз

Быйыл кюз артыны кюнлери ариула, жылыла болдула. Къайын терекни чапыракълары сары-къызыл боялугъа кёче тебирегендиле. Бираздан ала, бутакъларындан юзюлюп, жерге кюнарла.

Аны къатында ёсген назы терек бояуун бир да тюрлендирмейди. Жайда, къышда да бир тюрсюнлей турады.

Бу экки терекге къарай, жай да, кюз да бирге кёшулгъан сунаса.

Себеплик

Энчи социал тёлеуле

Быйыл медицина ишчилеге болушлукъ этиую жангы тюрлюсю кийирилгенди – энчи социал тёлеу. Аны бизни республикада 5881 адам алгъанды, алагъа 350 миллиондан аслам берилгенди.

Бу ахчагъа саулукъ сакълау арада, район участка больницалада, терк медицина болушлукъ берген станцияда ишлегенле тийишлидиле. Багъыу организациягъа эм специалистге кёре, аны ёлчеми 4,5 – 18,5 минг сомду. Къабарты-Малкъарда медиклеге ахчаны жетдириуге Социал фондну жер-жерли бёлюмю борчлуду, ол аны медицина организацияладан келген эселлеге кёре тохташдырады. Хар айны ахырында саулукъ сакълау учреждениялa энчи социал тёлеу аллыкъ ишчилерини тизмесин жараштырадыла, алагъа кьаллай бир ахча тийишлисини ёлчемин кеслери тергейдиле эм аны фондха жибередиле. Медицина ишчиледен заявление жазарларыны неда справка келтиррлери изленмейди. Ахча аланы счётларына 7 ишчи кюнню ичинде ётдюрюледи.

Юйюрлеге – танг тутхучлулукъ

2023 жылда Россейни Социал фондуну Къабарты-Малкъарда бёлюмю 140 мингден аслам сабийге, баладан ауурлукълары болгъан 6,5 минг тиширыугъа да пособие тёлегенди.

Бу ахча болушлукъну алыр ючюн, ата-анала къырал жумушланы порталында тилеклерин жазсала да тамамды. Къалгъан шартла башха ведомстволадан жыйышдырыллыкъдыла. Ахчаны ёлчеми юйюрню файдасына кёре тергеледи:

- ол сабийге регионда жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемини 50 процентине жетергге боллукъду;

- юйюрню файдасы, орта эсеп бла алгъанда, жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемине жетмей эсе, сабийге регионда жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемини 75 проценти тенгли боллукъду;

- пособие тохташдыргъанда, юйюрню файдасы бир адамгъа жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемине жетмей эсе, сабийге регионда жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемини 75 проценти тенгли боллукъду;

- юйюрню файдасы, орта эсеп бла алгъанда, жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемине жетмей эсе, сабийге регионда жашау этергге керекли ахчаны эм аз ёлчемини 100 проценти боллукъду.

Бу тёлеу файдалары аз юйюрлеге болушлукъ этиую эки тюрлюсюню орунна кийирилгенди: юч жыллары толмагъан биринчи эм ючюнчю балалагъа экиайлыкъ тёлеуле эм 3-8-жыллыкъ бла 8-17-жыллыкълагъа эм баладан ауурлукълары болгъан тишириугъа тёлеуле. Быланы болжаллары тауусулгъунчу, адамла аланы хайырларынрыкъдыла, артда уа бир пособиягъа кёчерикдиле. Алай ата-ана бу жумушну кеслерине тап кезиуде да эталлыкъдыла. Тёлеуню ёлчемин тергегенде, юйюрню келечилерини барысыны да быптырыгъы файдалары саналлыкъды. Ала Россейни инсанлары болургъа эм дайым да кесибизни къыралыбызда жашаргъа керекдиле.

Соруула бла **8-800-200-06-70** телефон номерге сёлеширгe боллукъду.

Спорт

Дунияны чемпионатындан – аслам майдал

Орёл шахарда каратени бир тюркюсюнден дунияны биринчилиги бла чемпионаты бардырылгъандыла. Анга 26 къыралдан 3 мингден аслам спортчу къатышхандыла. Ала майдалла ючюн каратени юч бёлюмюнде сермешгендиле: толу контакт, чекленген контакт эм къоруулануну амалла бла толу контакт.

Алада бизни республикадан кеслерини ауурлукъ къауумларында Мамайланы Рамазан, Темуккуланы Ахмат, Темирлан Бакса нов, Инар Шамурзаев эм башхала хорлагъандыла. Кюмюш майдалла – 9, «доммакъла» да 5 болгъандыла. Аланы къытханланы санында Асанланы Бэлла, Гыжгыланы Элхан, Гюлюйланы Джабраил, Кучменланы Назир, Жолабланы Сафия, Ангелина Лазаренко, Руслан Кармоков бардыла. Спортчуланы тренерле Сабанчыланы Мурат, Шахмырзаланы Шахмырза, Казбек Майрамуков, Даут Кешев, Мухамед Дышеков бла Алан Макоев хазырлагъандыла.

Гёжефлерибиз – эм кючлюлени къаудумунда

Мытищи шахарда грек-рим тутушуудан СССР-ни спортчу устасы Вячеслав Родинни саугъаларына битеуроссей эришиу къуралгъанды. Анга къыралны 16 регионундан 18 жыллары толмагъан 170 адам къатышхандыла.

Республикабызны гёжефлери тёрт майдал къытхандыла. Кесини ауурлугъунда эм кючлю Руслан Ортанов болгъанды, «кюмюшню» Дамир Тохов алгъанды. Салим Казмахов бла Тилланы Жабраил ючюнчю жерлеге чыкъгъандыла. Аланы тренерле Азамат Нагоев, Валерий Бижоев, Мурат Эльчепаров юйретедиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

УФСБ

Улутха алгъанлары ючюн – жазагъа

«Каббалкоммунэнерго» муниципал унитар предприятияны алгъаннгы оноучусу бла тёрт къуллукъчусу жууапха тартылгъандыла.

РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясыны келечилери излеу-тинтиу жумушланы толтургъан кезиуде улутха алгъанларына ишекли къауум адамны терслик ишлерин тыйгъандыла.

Кюч ведомствону пресс-службасындан бизге билдиргенлерича, белгиленген предприятияны алгъаннгы башчысы А. Мамишев эмда тёрт ишчиси Т.Дохов, В.Жабоев, Н.Канукоев, М.Семенов ток бла хайырланыучуланы юсленинден шартланы билгендиле эмда аланы борчларыны аламын кетерирге айтып, аладан улутха излегендиле.

Нальчикни шахар сюдю ала РФ-ни УК-сыны 290-чы статьясыны 6-чы кесегине, 291.1-чи статьасыны 3-чю кесегине бузукълукъла этгенлерин тохташдыргъанды.

Сюдню оноуу бла А. Мамишевни эркинлиги 9 жылгъа сыйыырылгъанды, ол къаты низамлы колонияда тутуллукъду. Дагъыда анга 6 миллион som тазир салыннганды, къырал эм муниципал учреждениялада къурау-оноу, административ-мюлк къуллукълада ишлерге беш жылгъа чекле салыннгандыла.

В. Жабоев 7 жылны бла 6 айны къаты низамлы колонияда тутуллукъду. Анга салыннган тазирни ёлчеми 6 миллионнга жетеди. Анга да къырал эм муниципал учреждениялада къурау-оноу, административ-мюлк къуллукълада ишлерге тёрт жылгъа чекле салыннгандыла.

Н. Канукоевни эркинлиги 5 жылгъа сыйыырылгъанды. Бу заманны ол къаты низамлы колониядаётдюрюкдю. Ол да юч жылны къырал эм муниципал учреждениялада къурау-оноу, административ-мюлк къуллукълада ишлеяллыкъ тюйюлдю.

Т. Дохов бир миллион бла жарым som тазир тёлерикди, аны къырал эм муниципал учреждениялада къурау-оноу, административ-мюлк къуллукълада ишлерге эркинликлерине юч жылгъа чекле салыннгандыла. М. Семенов а бир миллион som тазир тёлерикди.

Сюдню оноуу ючюне киргенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Биз биргебиз

Келишиулюкню бла шуёхлукъну эм башха салып

КъМР-ни Миллетлени ишлери эмда жамауат проектле жаны бла министерствосуну себеплиги бла Нальчик шахар округну администрациясны жаш тёлю политика жаны бла управлениясы эмда республикалы Маданият фонд къурап, **17 ноябрьде** Нальчикде Къырал концерт залда миллет маданиятланы «Бизни кючюбюз бирликдеди» деген III республикалы фестиваль бардырыллыкъды. Ол республикада жашагъан миллетлени маданиятларын да билирча этер мурат бла къуралады.

– Байрамны кезиуюнде Къабарты-Малкъарда жашагъан халкъланы маданиятларыны келечилери кёрмюче къурарыкъдыла, алада миллет энчиликлерин кёрюзтюрюкдюле. Къонакъланы дагъыда аламат концерт сакъларыкъдыла. Анга ким сюйсе да хакъсыз келип къараргъа боллукъду,- деп билдиргенди Маданият фонду таматасы Люоза Макоева.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди.
Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмеге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерациясы Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпню алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламны коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связьны федерал Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет айыкъда юч кере чыгъады – **геююрге, орта, шабат** кюнледе.

Номерге графикге кёре
19.00 сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салынгъанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Османланы Хыйса – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Геляланы Валентина (1-чи бет), Зеталаны Лида (2-чи бет), Бийчеккуланы Жаннета (3,4-чю бетле) – корректорла.

Тиражы 1445 экз. Заказ № 2493
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта:
elbor_50@mail.ru